

II

*(Meddelanden)*MEDDELANDEN FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER
OCH ORGAN

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

**Vägledning om fri rörlighet för hälso- och sjukvårdspersonal och minimiharmonisering av utbildning
avseende nödgärder i samband med covid-19 – rekommendationer avseende direktiv 2005/36/EG**

(2020/C 156/01)

Covid-19-krisen kräver omedelbara och extraordinära åtgärder inom området folkhälsa. Medlemsstaterna har problem att få fram tillräckligt med vårdpersonal för att bekämpa krisen och samtidigt kunna diagnostisera, behandla och vårda patienter. Situationen på hälso- och sjukvårdsinrättningar och utbildningsinstitutioner kan påverka möjligheten att tillhandahålla fullständig utbildning till hälso- och sjukvårdspersonal, särskilt när det gäller praktiskt inriktad utbildning.

Det är visserligen oerhört viktigt att reagera snabbt på krisen men man får inte glömma att alla nödgärder kan ha effekter på medellång eller längre sikt och att man ska försöka minska dessa negativa effekter så långt det är möjligt genom kreativt och lösningsinriktat tänkande och flexibilitet. Kommissionen vill hjälpa medlemsstaterna genom stöd och information, särskilt genom att lyfta fram vissa aspekter av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG ⁽¹⁾ som är viktiga när man överväger hur man ska minimera konsekvenserna av krisen för hälso- och sjukvårdspersonal. Detta inbegriper effekter på harmoniserade utbildningskrav och skydd av hälso- och sjukvårdspersonalens fullständiga rättigheter, däribland att underlätta erkännandet av kvalifikationer vid gränsöverskridande rörlighet och säkerställa en hög hälso- och säkerhetsnivå för patienterna.

Syftet med denna vägledning är att säkerställa den fria rörligheten för hälso- och sjukvårdspersonal i största möjliga utsträckning, mot bakgrund av de nuvarande extraordinära omständigheterna. Vägledningen kompletterar den information som tillhandahålls i meddelandet om EU:s katastrofbistånd och om gränsöverskridande samarbete inom hälso- och sjukvård i samband med covid-19-krisen ⁽²⁾ och i meddelandet om genomförandet av de tillfälliga restriktionerna för icke nödvändiga resor till EU, om underlättandet av transitarrangemang för återvändande EU-medborgare och om effekterna på viseringspolitiken ⁽³⁾.

Kommissionen vill återigen försäkra medlemsstaterna att den kommer att finnas tillgänglig för var och en av dem för diskussion om särskilda problem som uppstår under krisen och att den kommer att åtgärda dessa problem, i tillämpliga fall och där det behövs, på lämpligt sätt med stöd av alla tillgängliga medel i form av administrativa åtgärder och lagstiftning.

I direktivet fastställs bestämmelser om gränsöverskridande erkännande av yrkeskvalifikationer. För vissa yrken inom vissa sektorer, t.ex. allmänsjukvårdspersonal, tandläkare (inklusive specialister), läkare (inklusive olika specialister) och farmaceuter, fastställs i direktivet minimikrav på utbildning på EU-nivå. Enligt artikel 21.1 i direktivet måste mottagande medlemsstater automatiskt erkänna de behörighetsbevis som utfärdats efter sådan utbildning som förtecknas i bilaga V till direktivet.

⁽¹⁾ EUT L 255, 30.9.2005, s. 22.

⁽²⁾ EUT C 1111, 3.4.2020, s. 1.

⁽³⁾ EUT C 1021, 30.3.2020, s. 3.

Kvalifikationer för annan hälso- och sjukvårdspersonal, t.ex. specialistsjuksköterskor för vilka det inte finns några minimikrav på utbildning på EU-nivå, omfattas inte av automatiskt erkännande. Mottagande medlemsstater får (men är inte skyldiga att) kontrollera kvalifikationerna för sådana yrkesutövare och får kräva kompletteringar i tillämpliga fall.

Följande punkter bör fungera som vägledning för medlemsstaten vid övervägande av åtgärder för att avhjälpa omedelbar personalbrist eller åtgärder för att utbilda framtida hälso- och sjukvårdspersonal.

1. Erkännande och arbetstillstånd för hälso- och sjukvårdspersonal i gränsöverskridande situationer

- a. Direktivet ger yrkesutövare som begär erkännande av sina kvalifikationer i ett annat EU-land rätt att säkerställa att medlemsstaternas myndigheter bedömer deras begäran på rätt sätt enligt vissa rättssäkerhetsgarantier och tidsfrister. Dessa bestämmelser fastställer det mesta som kan krävas av hälso- och sjukvårdspersonal. De innebär inte att medlemsstaterna är skyldiga att införa begränsningar vad gäller erkännandeförfaranden. Följden är detta:

Direktivet hindrar inte medlemsstaterna från att inta en mer liberal hållning inför inkommande hälso- och sjukvårdspersonal, oavsett om det gäller tillfälligt tillhandahållande av tjänster eller etablering. De kan t.ex. släppa kravet på förhandsanmälan och förhandskontroll av kvalifikationer eller tillämpa kortare tidsfrister för hantering av ansökningar, begära in färre dokument än normalt eller inte kräva auktoriserad översättning. De kan också låta bli att insistera på kompletteringar om den mottagande medlemsstaten anser att det inte finns någon större risk för patientsäkerheten. De åtgärder som vidtas ska vara icke-diskriminerande.

Utbildningen inom vissa hälso- och sjukvårdsyrken, t.ex. utbildning av läkare med grundutbildning, inom ett antal medicinska specialiseringar som lungsjukdomar och anestesologi, och av allmänsjuksköterskor, bygger på minimiharmonisering enligt direktivet.

Vid tillfälliga tjänster, där hälso- och sjukvårdspersonal tillfälligt flyttar till en annan medlemsstat för att bidra till arbetsstyrkan under en begränsad tidsperiod, räcker det med endast en enkel förhandsdeklaration från dessa personer och de behöver inte vänta på beslut från den mottagande medlemsstatens myndigheter. Den mottagande medlemsstaten kan ensidigt frånga sådana skyldigheter att lämna en deklARATION, antingen generellt eller för vissa perioder, verksamheter eller sektorer.

För andra hälso- och sjukvårdsyrken kan medlemsstaterna införa en förhandskontroll av kvalifikationerna för yrkesutövare vars verksamhet har konsekvenser för hälsa eller säkerhet. Detta kan vara fallet för specialistsjuksköterskor (till skillnad från allmänsjuksköterskor), vissa specialiserade läkare, t.ex. om den mottagande medlemsstaten har reglerade specialistområden som inte finns i ursprungsmedlemsstaten, eller paramedicinsk personal som fysioterapeuter.

Förhandskontroller krävs inte enligt direktivet och det står medlemsstaterna fritt att påskynda, dra ned på eller avstå från sådana förhandskontroller.

- b. Direktivet är inte tillämpligt på sökande som ännu inte har fullständig behörighet i sin ursprungsmedlemsstat. Detta hindrar inte den mottagande medlemsstaten att tillåta dem att utföra begränsade hälso- och sjukvårdstjänster inom medlemsstatens territorium eller att vara anställda enligt medlemsstatens inhemska lagstiftning, vilket inbegriper via särskilda förfaranden som införts som reaktion på krisen.

2. Tidig examen för sektorsyrken inom hälso- och sjukvården eller tillfälliga anpassningar av kursplaner på grund av krisen

I vissa medlemsstater överväger man tidig examen för studerande som kommit långt i utbildningen, för att få tillgång till hälso- och sjukvårdspersonal eller för att det inte går att slutföra de sista månaderna av utbildningen på grund av krisen (stängda utbildningsinstitutioner, att det inte går erbjuda strukturerad praktik på sjukhus osv.). Alla sådana överväganden måste beakta att sektorsyrkena inom hälso- och sjukvården omfattas av minimikrav på utbildning på EU-nivå.

- a. Om de minimikrav som anges i direktivet är uppfyllda är tidig examen inom sektorsyrken eller en avkortad utbildning förenligt med medlemsstaternas behörighet och i linje med direktivet. De kvalifikationsbevis som förtecknas i bilaga V kan utfärdas till yrkesutövarna i fråga, och de kommer att ha fullständiga rättigheter till automatiskt erkännande i framtiden. Detta kan t.ex. vara fallet i länder där utbildningen är mer omfattande än de minimikrav som är angivna i direktivet.
- b. Om de minimikrav som anges i direktivet inte kan uppfyllas behövs en begäran om undantag från artikel 21.6 i direktivet, så att man under de nuvarande extraordinära omständigheterna i samband med covid-19-pandemin kan utfärda de examensbevis som förtecknas i bilaga V till studerande som tar examen 2020.

Artikel 61 i direktivet ger möjlighet att medge undantag från vissa bestämmelser i direktivet under en begränsad tidsperiod genom antagande av en genomförandeakt, om större svårigheter uppstår för en viss medlemsstat vid tillämpningen av en särskild bestämmelse i direktivet. Genomförandeakten kan vara i form av ett beslut eller en förordning.

Omfattningen av och innehållet i eventuella undantag är beroende av de särskilda omständigheterna i en viss medlemsstat. Behovet av ett undantag måste fastställas utifrån tydliga och konkreta uppgifter från de berörda medlemsstaterna om vilka bestämmelser de inte har kunnat följa på grund av de extraordinära omständigheterna och om detta gäller samtliga utexaminerade eller bara enskilda personer eller vissa institutioner, regioner osv. Dessutom behöver medlemsstaten ange på vilket sätt de utexaminerade kommer att kunna slutföra de delar som saknas för att uppfylla minimikraven för utbildning och när detta kommer att ske.

Undantaget, om det anses tillämpligt, ska ingå i en genomförandeakt och omfattas av villkoret att den kunskap, de färdigheter och den kompetens som avses i minimikraven för utbildning kommer att förvärvas, om än efter det att examensbeviset har utfärdats. Det går att slutföra en utbildning i linje med direktivet på olika sätt, t.ex. genom yrkeserfarenhet som förvärvats under nödsituationen eller efter den, ytterligare specialiserad utbildning eller genom fortbildningsprogram. Det skulle därför inte bli nödvändigt att återvända till utbildningsprogrammet eller att integrera de utexaminerade från 2020 i nästa års program när krisen är över.

Examensbevis som utfärdas baserat på villkor som anges i ett undantag kan inte erkännas automatiskt av den mottagande medlemsstaten förrän minimikraven på utbildning har uppfyllts. Kommissionen överväger om sådana examensbevis kan identifieras genom utfärdande av ett tillägg till examensbeviset, med en beskrivning av de delar av minimikraven på utbildning som saknas. Det skulle ge möjlighet att identifiera eventuella brister och underlätta processen för erkännande för utexaminerade som vill utnyttja rätten till fri rörlighet innan de har slutfört de delar som saknas i utbildningen. Uppgifterna i tillägget till examensbeviset skulle vara den mottagande medlemsstaten till hjälp vid beslut om erkännande och krav på eventuell komplettering, då med full kännedom om bakgrunden och de extraordinära skälen till att minimikraven inte är uppfyllda.

Möjligheten till undantag från harmoniserade minimikrav på utbildning enligt artikel 61 behöver bedömas på grundval av de tydliga och konkreta uppgifterna om de särskilda svårigheter som uppstått i de enskilda medlemsstaterna.

Berörda medlemsstater är ansvariga för att ge utexaminerade med avkortad utbildning möjlighet att komplettera de delar av den ordinarie utbildningen som saknas. Sådana åtgärder kan t.ex. bestå av att, på individuell basis, beakta yrkeserfarenhet som förvärvats under eller efter krisen.

3. Erkännande för hälso- och sjukvårdspersonal med kvalifikationer från länder som inte tillhör EU/Efta

Erkännande för hälso- och sjukvårdspersonal med utbildningsbevis från länder som inte tillhör EU/Efta kan ges enligt nationella förfaranden i medlemsstaterna. Men för hälso- och sjukvårdsyrken där minimikraven på utbildning är harmoniserade på EU-nivå, vilket inbegriper läkare och sjuksköterskor med ansvar för allmänvård, måste EU:s minimikrav på utbildning vara uppfyllda (artikel 2.2 i direktivet). För yrkesutövare som har en kvalifikation från ett land utanför EU/Efta i ett av de yrken som inte uppfyller de harmoniserade kraven, måste den medlemsstat som avser

att erkänna ett sådant utbildningsbevis kräva kompletteringar. Alternativt kan dessa yrkesutövare få tillstånd att arbeta inom hälso- och sjukvård, utan att betraktas som en utövare av det yrke för vilket de inte uppfyller de kvalifikationskrav som anges i direktivet.

T.ex. kan en legitimerad sjuksköterska från ett tredjeländ vars utbildning inte uppfyller de harmoniserade minimikraven få tillstånd att arbeta som undersköterska och utföra begränsade uppgifter i enlighet med vad som är angivet för sådan verksamhet i nationell lagstiftning.

Medlemsstater kan anställda hälso- och sjukvårdspersonal med examensbevis från tredjeländer antingen genom att säkerställa att deras yrkeskvalifikationer uppfyller minimikraven på utbildning på EU-nivå eller genom att ge dem en annan status än som fullvärdig utövare av ett av de yrken för vilka minimikraven för utbildning är harmoniserade i EU.

Kontakt: grow-regulated-professions@ec.europa.eu
